

Verslag

Werkbank 1: Natuur, 16 november Oranjewerf

De Oranjewerf heeft sinds 2021 nieuwe eigenaren, vertegenwoordigd door Flying Point Real Estate. Zij willen met buurtbewoners, ondernemers en belanghebbenden samenwerken aan een stedenbouwkundige verkenning voor de Oranjewerf die de wensen en waarden van de buurt weerspiegelt. Op donderdag 16 november vond de eerste werkbank sessie plaats, deze ging over het thema natuur.

Het projectteam, bestaande uit Flying Point Real Estate, stedenbouwkundig bureau ORG en communicatiebureau De Wijde Blik, was aanwezig en beschikbaar voor vragen. Deze avond was ook een gespecialiseerde adviseur van Ginkgo aanwezig voor vragen. We waren deze avond te gast bij Vrijeschool Kairos. Van de 43 aanmeldingen waren 27 deelnemers aanwezig.

Welkom

Arjan Kaashoek, van communicatiebureau De Wijde Blik, heet iedereen welkom. Omdat er enkele nieuwe deelnemers aanwezig zijn wordt uitgelegd wie de huidige eigenaren van de oude scheepswerf zijn, waarom de buurt nu uitgenodigd is en waar we met elkaar naartoe werken. Arjan benadrukt dat oude plannen, van Heren2, niet meer gelden en dat er ook geen plannen zijn voor placemaking (= tijdelijke evenementen).

Doel van deze avond

Arjan legt uit dat er verschillende 'werkbanken' worden georganiseerd waarin de omgeving met het projectteam in gesprek gaat om te komen tot een voorkeursscenario. Deze avond gaat over het thema natuur. Met elkaar onderzoeken we welke natuurwaarden van belang zijn en hoe we de groene verbindingen tussen de Oranjewerf en Noord kunnen versterken. Arjan vertelt dat de avond start met een inhoudelijke toelichting op het thema door Hendrik Bloem van ORG, vervolgens is er tijd voor enkele vragen uit het publiek en daarna gaan we in groepen uiteen om verschillende scenario's te behandelen. Arjan benadrukt dat dit geen definitieve scenario's zijn, maar eerste ideeën gericht op natuur, groen, verbindingen, biodiversiteit en klimaatadaptatie. De presentatie van vanavond en het verslag publiceren wij in de loop van volgende week op de website, onder het kopje documenten.

Presentatie

Hendrik Bloem, architect en stedenbouwkundige van ORG, start zijn presentatie met een toelichting op de kaders van de opgave. Hij wijst het projectgebied aan en geeft een toelichting op de dichtheid (FSI=Floor Space Index) en noemt Java eiland en de Houthavenkade als voorbeeld met een vergelijkbare dichtheid. Vervolgens staat Hendrik kort stil bij de specialisatie van Ginkgo (belanghebbende en adviseurs); zij investeren

De
Wijde
Blik

Anthony Fokkerweg 1
1059 CM Amsterdam
020 523 50 90

Louis Couperusplein 2
2514 HP Den Haag
070 762 04 06

info@dewijdeblik.com
www.dewijdeblik.com

Verslag

in Europa in zeer vervuilde gebieden om deze te transformeren naar een nieuwe, schone stukken stad, waarbij de openbare ruimte wordt teruggegeven aan de stad. Ginkgo heeft veel expertise op het gebied van sanering, vergroening en wateropgaven.

Ambitie: verbindingen maken

De Oranjewerf is een vervuilde industriële kavel die midden in een hoogwaardig groen landschap ligt, als een soort enclave. Met de ontwikkeling van de Oranjewerf zien we drie kansen op het gebied van natuur.

- 1) Het verbeteren van de biodiversiteit in het gebied, hoe kan de Oranjewerf onderdeel worden van het bestaande ecologisch netwerk.
- 2) Hoe kan de Oranjewerf deel worden van de openbare ruimte, dat is het nu niet want de oever en het terrein is ontoegankelijk.
- 3) Hoe kunnen we de Oranjewerf inzetten om klimaatverandering tegen te gaan.

Deze kansen worden ook gezien door de gemeente en staan omschreven in verschillende visies en studies. Maar ook door de Europese Unie, voor dit project kunnen we rekenen op subsidie om de biodiversiteit en de landschapskwaliteiten te versterken.

Biodiversiteit

Er valt veel te winnen, op dit moment heeft de Oranjewerf weinig tot geen ecologische en landschappelijke kwaliteiten. Het idee is om groen en stedenbouw te gaan combineren op dit terrein. Met elkaar kijken we naar een ideale verdeling. Hoeveel ruimte wordt groen en hoeveel ruimte wordt bebouwd. Naast hoeveelheden kijken we ook naar type inrichting. Enkel ruimte openlaten voor landschap levert niet direct ecologische kwaliteiten op. Slimme invullingen en ontwerptechnieken hebben daar invloed op. Hendrik laat enkele voorbeelden zien ter inspiratie.

Openbare ruimte

We ontwerpen niet alleen voor flora en fauna, maar ook voor bewoners en bezoekers. Hoe willen we de openbare ruimte gebruiken en invullen en voor wie. Daar gaan we het straks over hebben. Hendrik laat enkele voorbeelden zien ter inspiratie.

Klimaatadaptatie

De inrichting van het terrein kan ook bijdragen aan het bestrijden van de effecten van klimaatverandering. Dit is belangrijk voor het terrein maar ook voor de stad.

Scenario's

Vervolgens presenteert Hendrik enkele scenario's die dienen ter inspiratie voor een mogelijke inrichting van groen en landschap.

Scenario 1: versterken wespentaille

In dit scenario wordt het groen rondom de wespentaille (= smalste stuk van de groene scheg) en het Schellingwouderpark versterkt. Het geel gekleurde gebied blijft open voor ontwikkeling. Dit betekent niet dat dit

De
Wijde
Blik

Verslag

een grote betonnen vlakke wordt, ook daar kun je maatregelen treffen voor groen en natuur.

Scenario 2: erfgoedpark

Dit is een ambitieuzer scenario, waar een groene verbinding wordt toegevoegd langs de oever en het bassin. Hiermee ontstaat een verbinding tussen Rietland, wespentaille over het terrein van Oranjewerf naar het Schellingwouderpark.

Scenario 3: waterfrontpark

Een andere mogelijkheid is om een nieuwe verbinding te maken en te focussen op het IJ en een natuurlijke overgang tussen water en land en het Schellingwouderpark doortrekken.

Scenario 4: bassinpark

Dit scenario is een kruising tussen de vorige twee. We hebben begrepen uit vorige gesprekken dat niet alleen de wens leeft om de oever fysiek open te stellen, maar ook visueel vanuit Noord. Daarom wordt in dit scenario het zicht op het bassin doorgetrokken de wijk in.

Scenario 5: groen tapijt

Dit is een meer extreem groen scenario, alle bouwblokken staan in een groen parkachtige omgeving. Het groene tapijt wordt uitgerold over de werf en alleen enkele zones voor bebouwing en verkeer worden vrijgemaakt.

Scenario 6: parklaan

Tot slot hebben we gekeken naar welk effect het doortrekken van de brug/Monnikendammerweg via een groene laan richting het IJ heeft. Een groene as al dan niet met een drijvend groen element op het IJ.

We horen graag van de deelnemers hoe ze over deze scenario's denken en natuurlijk kan er ook nog een geheel nieuw scenario worden voorgesteld.

Vraag en antwoord

Na de presentatie is er ruimte voor het stellen van vragen.

Als we kijken naar de dichtheid, kloppen de bouwlagen dan al?
Nee, deze zijn illustratief.
Ik mis een belangrijk rapport, namelijk het Schellingwouderscheg onderzoek. Deze is van Red Amsterdam Noord. Zijn jullie daarmee bekend?
Daar zijn we mee bekend en zullen we ook bestuderen. <i>Naschrift: dit is toegevoegd op de website, dank voor de aanvulling.</i>
Is het drijvende dok ook onderdeel van de herontwikkeling?
We zouden het fantastisch vinden als het blijft en dat we met elkaar nadenken over een mooie invulling. Maar het dok is eigendom van

De
Wijde
Blik

Verslag

De
Wijde
Blik

Damen en hebben het recht om het mee te nemen. Wel is mogelijk om drijvende elementen te ontwerpen.
Zijn de vierkante meters in het water waar nu het drijvende dok ligt ook van jullie?
Deze vierkante meters zijn niet meegeteld.
Blijft het bassin water of wordt dit straks land?
Beide opties zijn mogelijk, we onderzoeken nu hoe we ermee om moeten gaan.
Ik zie in de scenario's een oeverpad ingetekend, gaat de gemeente daar iets mee doen?
Dit pad komt uit de beleidsvisies van de gemeente, om een meer recreatieve verbinding aan te leggen. Overigens zijn alle scenario's mede gebaseerd op beleidstukken van de gemeente.
De werf heeft nu allemaal kades en palen in het water waar de schepen aan liggen in het IJ. Hebben jullie ideeën om deze te hergebruiken? Willen jullie deze elementen in stand houden?
Daar gaan we met elkaar over nadenken, alles ligt nog open. Maar het water zelf is van Rijkswaterstaat, daar kunnen we niet zomaar iets mee doen.
De insteekhaven staat in open verbinding met het IJ en maakt deel uit van het bekken van het Noordzeekanaal. Is het niet reëel om dit gewoon te behouden als water, anders moeten jullie het compenseren.
Bij het ontstaan van de Oranjewerf was geen haven aanwezig, dit is gerealiseerd tbv de werf. Dat is natuurlijk al wel een tijd geleden, dus het is zeker een relevante vraag, dat gaan we nader onderzoeken.
Klopt het dat het linker gedeelte, het industrieterrein, buiten deze opgave valt?
Ja dat klopt, dit is het Gembo-terrein. Wij focussen alleen op het terrein gemarkeerd met het rode stippelijntje, dat is in eigendom van Flying Point Real Estate.
Als het Gembo-terrein later wordt ontwikkeld, hoe ga je daar nu dan al rekening mee houden?
Waar mogelijk houden we er rekening mee, maar zoals gezegd richten we ons nu toch echt eerst op de Oranjewerf zelf.
Is deze ontwikkeling meegenomen in het plan Sprong over het IJ?
In het beleidsstuk NvU Sprong over het IJ wordt de Oranjewerf meerdere malen genoemd, het is van belang dat het gebied transformeert om de realisatie van de brug makkelijker te maken.

Bespreking scenario's

Na de presentatie van ORG zijn we in twee groepen uiteengegaan, om de verschillende scenario's te bespreken. Iedere groep kreeg de tijd om 3 scenario's te evalueren, daarna wisselden we, zodat iedereen alle scenario's heeft gezien.

Verslag

De Wijde Blik

Evaluatie scenario 1

Pluspunten

- De wespentaille wordt verbreed
- Hellingbaan is behouden, heeft historische waarde
- Het kantoor lijkt behouden, dit kun je inrichten als werkplaats, heeft historische waarde
- De ingang naar het terrein is verplaatst, maak het rustiger voor de natuur

Wensen

- Graag het pad verleggen langs de oever
- Zorg ervoor dat de oever een fijne plek wordt om te wandelen, zitten, boten kijken. Misschien in treden
- Groen toevoegen in het IJ, op plek drijvend dok
- Maak drijvende tuinen (bv Robert Jasper Grootveld)
- Maak een hoge speciale brug waar flora en fauna onderdoor gaat over de wespentaille naar de nieuwbouw
- Maak groene aders tussen bebouwing
- Zorg ervoor dat groen en recreatie los van elkaar zijn
- Maak groen met verblijfskwaliteit in het hele gebied
- Zorg voor hoogteverschil tussen het groen van de wespentaille en de nieuwbouw, dat is een makkelijke / natuurlijke barrière
- Denk aan grastegels
- Laat grote schepen tijdelijk aanmeren in het bassin

Minpunten / zorgen

- Lijkt net of de Oranjewerf stenig blijft, mist veel kansen
- Dit lijkt een minimaal scenario m.b.t. groen
- Te weinig groen langs wespentaille
- De groenstrook aan de rechterzijde (Schellingwouderpark) te smal
- Liever geen pad door het groen, mensen verstoren ecologie
- Pad langs oever ontbreekt, de oever is niet toegankelijk in dit scenario
- Als het oeverpad wordt doorgetrokken richting het Vliegenbos kan dit slecht zijn voor het Vliegenbos (bv te druk, te veel mensen en er wordt een donker stuk verstoord)

Evaluatie scenario 2

Pluspunten

- Positief dat het pad doorloopt richting het Vliegenbos
- Positief dat er een pad en aantrekkelijke openbare ruimte gedacht is langs de oever, is een unieke kans
- Industriële fragmenten lijken behouden
- Je kunt hier goed van A naar B lopen

Wensen

- Veel natuurlijke elementen in de muren verwerken, goed voor vleermuizen en vogels

Verslag

- Maak het wandelpad langs de oever onverhard, laat hier geen brommers en fietsen toe alleen wandelaars
- Maak een brug richting het Gembo-terrein, dan kun je echt doorlopen
- Maak zachte randen, nu lijkt er alleen nieuwbouw aan de randen te staan. Maak de randen zacht met bv. verticaal groen (vb Hogeschool Almere, verticaal groen, voedsel bos op water, schooltuin op het water)
- Maak een water speeltuin in het bassin
- Maak drijvende tuinen of speeltuinen op het drijvende dok in het IJ
- Maak een natuur zwembad tussen de oever en het drijvende dok
- Denk ook aan gebouwen op palen, zodat de natuur en het water onderdoor kan gaan
- Meer ecologie versterken en wespentaille vergroten
- Bewust kiezen, belang voor natuur, geen tot weinig auto's

Minpunten / zorgen

- In dit scenario lijkt de nieuwbouw een muur te vormen richting de wijk
- De wespentaille wordt niet verbreed
- De groene randen worden niet verbreed

Evaluatie scenario 3

Pluspunten

- Groot groen park
- Openbare oever
- Groene oever
- Bruggentjes naar Gembo-terrein
- Behoud helling, historische waarde

Wensen

- Groen toevoegen aan zijde wespentaille, kan ten koste van oppervlakte groen park aan oeverzijde
- Maak een strand aan het IJ
- Maak natuurzwemmen mogelijk via een trap naar het IJ of naar het bassin
- Maak de paden niet zo recht, liever meanderend
- Maak een pad tussen ingang Oranjewerf en oever, ook diagonaal
- Maak een haventje of kade tussen Gembo-terrein en toekomstig gebied Oranjewerf
- Moet het drijvend dok op deze plek blijven liggen, of kunnen we die ook verschuiven (vraag)

Minpunten / zorgen

- De Nieuwdammerdijk blijft een racebaan in dit scenario
- Het pad richting Vliegenbos zorgt voor overlast, dit niet doortrekken langs het Zijkanaal k

De
Wijde
Blik

Verslag

De
Wijde
Blik

Evaluatie scenario 4

Pluspunten

- Groot groen park
- Dit scenario maakt het best gebruik van de zonnrijke ligging
- Het bassin is goed voor ecologie water. Dit is een van de weinige plekken met ondiep water langs het IJ, perfect als paargebied voor vissen.

Wensen

- Groot buitenzwembad in bassin of langs oever
- Kans voor drijvende tuinen in bassin
- Kans op zwemmen langs oever door pad langs het IJ
- Overweeg de haven gewoon te dempen, hij is toch al kunstmatig en het geeft je veel meer speelruimte om groen toe te voegen.
- Misschien een deel dempen, een deel harde oever en een deel drijvende tuinen. Dan doe je recht aan zowel de historie als natuur als nieuwe ontwikkeling.
- Behoudt diep water op deze plek, interessant voor zeewaardige boten die hier een tijdje kunnen liggen (geen cruiseschepen, bedoeld wordt de pleziervaart)
- Maak de paden onverhard

Minpunten / zorgen

- Ecologisch niet interessant
- Geen connectie met Vliegenbos en Schellingwouderpark
- Maak eventuele toekomstige verbindingen (Gembo, Albemarle) niet onmogelijk
- Een fietspad op de oever geeft overlast, grote bezwaren hiertegen. Hou dit vooral bij de dijk

Evaluatie scenario 5

Pluspunten

- Dit model leent zich goed voor semi-privaat groen: er zijn meer kansen voor meer groen wanneer dit wordt beheerd door bewoners
- Met autoluwe of autovrije opzet zal het groen sterk aan kwaliteit winnen
- Groene connectie met Vliegenbos en Schellingwouderpark
- Deze opzet is goed voor klimaatadaptatie
- Openbare oevers
- Natuurbeheer
- Het hoogteverschil tussen Nieuwdammerdijk en Oranjerf kan opgevangen worden door het concept van dijkwoningen, zoals langs de zuiderzeedijken. Op de dijk een etage en onder aan de dijk ook een etage

Verslag

De Wjde Blik

Wensen

- Een geheel nieuw idee: trek een diagonale lijn met ruig groen over het gebied en verbindt zo de scheg met het beschermde stuk groen langs het IJ
- Maak het groen ruig
- Autovrij gebied

Minpunten / zorgen

- Gevaar voor dichtslibben van de groene verbindingen met infrastructuur en/of objecten voor menselijk gebruik (van trampoline tot picknickplekken)
- Ecologisch niet interessant
- Geen tuindorp

Evaluatie scenario 6

Pluspunten

- De groene loper naar het IJ zorgt voor een 180 graden view
- Directe uitnodiging om het water op te zoeken, mooi doorzicht
- Kwaliteit: relatie met water

Wensen

- Graag zachte oevers, dat is beter voor natuurverbinding
- Graag harde oevers, dat sluit beter aan bij de historie van de scheepswerf
- Scheiding privé / publiek
- Tip: de vereiste sanering van het gebied is deels ook mogelijk via groenaanplant. Dit kan ook een stuk voordeliger zijn, is het uitzoeken waard
- Prima om het groen vooral ten dienste van bewoners te stellen, er is immers al heel veel ruiger groen om de locatie heen

Minpunten / zorgen

- Vlees noch vis: geen zicht, smal, veel verharding
- In dit scenario is vooral sprake van 'stedelijk groen': te druk, teveel schaduw wellicht.
- Te weinig relatie met hoofdgroenstructuur
- Er ontbreken doorsteken tussen de groene laan en het Schellingwouderpark
- De wespentaille wordt in dit scenario niet echt verbreed, maar krijgt een extra uitloper

Afsluiting bijeenkomst

Arjan geeft aan dat het verslag van de bijeenkomst op de website www.oranjewerf-amsterdam.nl wordt gepubliceerd. Om op de hoogte te blijven kan men zich hier inschrijven voor de digitale nieuwsbrief. Dan ontvangt men een bericht zodra het verslag en de presentatie online staan. En een uitnodiging voor de volgende werkbank.